

PRIMORSKI LIST.

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja“.

„Primorski list“

izhaja vsak prvi in tretji četrtek v mesecu. Cena za celo leto 1 gld., za pol leta 50 nvč. — Posamezne številke prodajajo se v tabakarnah po 4 nvč.

Uredništvo in upravnništvo

mu je v Trstu, via dei Fabbri št. 7. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Cena za oglase po pogodbi.

Bratovščina sv. Cirila in Metoda v Trstu.

Že v 6. št. našega lista t. l. smo objavili, da so se nekoliko promenila pravila „Bratovščine sv. Cirila in Metoda v Trstu“, ter se predložila dotičnim oblastvom v potrjenje. Ta promenjena pravila je potrdilo c. kr. Namestništvo in vsrk. Ordinarijat, sv. Stolica v Rimu pa je obdarila Bratovščino s sv. odpustki, kakor so v pravilih označeni. Promenjena pravila podajemo tu svojim čitateljem:

§ 1. *Ime in sedež.* — Društvo se imenuje „Bratovščina sv. Cirila in Metoda“, s sedežem v župnej cerkvi sv. Jakoba v Trstu.

§ 2. *Namen „Bratovščine“.* — Namen „Bratovščine“ je čiščenje slovanskih apostolov sv. Cirila in Metodija s cerkvenimi svečanostmi in posebno s sv. mašami in cerkvenim petjem v slovenskem jeziku, kolikor to dopušča premoženje „Bratovščine“.

§ 3. *Udje „Bratovščine“.* — Udje „Bratovščine“ so: a) ustanovni, b) redni. Prvi plačajo enkrat za vselej 10 gld. (ali 20 kron); drugi pa, in sicer možki na leto 1 gld. (ali 2 kroni); ženske pa 50 nvč. (ali eno krono).

§ 4. *Kdo sme biti ud?* — Ud te „Bratovščine“ sme biti vsak katoličan, možki ali ženska, ki se oglasi pri odboru in obljubi, da bode izpolnjeval dolžnosti „Bratovščine“.

§ 5. *Dolžnosti udov.* — Dolžnosti udov so: a) plačati letnino, oziroma ustanovnino, kakor v § 3; b) moliti vsaki dan v čast sv. Cirilu in Metodiju „En Očenaš in Čiščenamarijo“ s pristavkom: „Sveta Ciril in Metod, apostola Slovanov, vodita nas po pravi poti v sveti raj!“, c) po svoji moči namen „Bratovščine“ pospeševati.

§ 6. *Pravice in koristi udov.* — a) Udje imajo pravico udeležiti se sej in občnih zborov. Pri prvih imajo pravico le nasvete dajati, pri drugih tudi glasovati in sklepati; b) vsaki mesec se čita vsaj ena sv. maša za žive in umrle ude, posebej še za vsacega umrlega uda ena sv. maša; c) popolni odpustek dobé udje na dan pristopa k „Bratovščini“ in na praznik sv. Cirila in Metodija (dné 5. julja) ali pa med osmino, ako vredno sprejmejo zakramenta sv. Pokore in sv. Obhajila, ter molijo za zjedinenje vseh Slovanov s katoliško Cerkvijo; d) odpustek 300 dnij pri vsaki sv. maši, ako pobožno opravijo molitev: „O Bog, ki si nas po svetih bratih Cirilu in Metodiju k edinosti vere poklical, dodeli, prosimo, da se vsi slovanski narodi zopet zedinijo v Tvoji sv. katoliški Cerkvi, da bode, kakor v nebesih tako na zemlji, en hlev in en Pastir. Po Kristusu Gospodu našem. Amen. — Sveta brata, Ciril in Metod, prosita za nas!“

§ 7. *Izstop iz „Bratovščine“.* — Vsak ud sme iz „Bratovščine“ izstopiti, samo da to odboru naznani, vendar mora redni ud plačati letnino za tisto leto, v katerem odstopi. Take ude, ki namenu „Bratovščine“ nasproti delajo, sme odbor izključiti.

§ 8. *Odbor.* — Občni zbor voli predsednika in osem odbornikov, izmed katerih se izvoli podpredsednik, tajnik in denarničar; tajnik je tudi arhivar za muzikalije. Vse spise in naznanila „Bratovščine“ podpisujeta predsednik ali njegov namestnik in tajnik. Predsednik zastopa „Bratovščino“ na zunaj, ako je on zadržan, pa njegov namestnik.

§ 9. *Seje in občni zbor.* — Odbor mora imeti vsaj vsake tri mesece jedno sejo. Da je sklep odbora veljaven, mora biti v seji navzoča nadpolovična večina odbornikov in od teh mora nadpolovična (absolutna) večina glasovati za predlog. Odbor skliče koncem vsacega leta občni zbor. Sejam in zborom predseduje predsednik ali njegov namestnik.

§ 10. — Delovanje „Bratovščine“ se razglša v tržaških slovanskih listih.

§ 11. — O prepirih mej udi razsojuje odbor; o prepirih mej udi in odborom razsojuje občni zbor.

§ 12. *Razdruženje.* — Ako razpade „Bratovščina“ sama po sebi, ali jo razpuste oblastnije, pripade njeno premoženje „Družbi sv. Cirila in Metoda“.

Katoliški Slovenci tržaški!

Danes proslavljamo z vesoljno katoliško Cerkvijo praznik slovanskih blagovestnikov, sv. Cirila in Metoda! Vsakemu Slovencu je znano, koliko sta storila in trpela ta naša apostola, da sta oživila in utrdila sv. katoliško vero med Slovani. Žal, da niso vsi Slovani ostali zvesti sinovi tiste Cerkve, v katero sta jih pripeljala sveta blagovestnika; veliko jih je zabredlo v pogubni razkol, v katerem živé še današnji dan. Znano je tudi, koliko so se trudili razni poglavarji rimo-katoliške Cerkve, da bi privedli razkolne Slované nazaj v naročje edino prave Kristusove Cerkve. Kdo ne vé, koliko je že storil sedanjí naš sv. Oče papež Leon XIII. in še vedno dela, da bi uglasil pot, po kateri hoče zediniti slovanske narode, živeče v razkolu, s kat. Cerkvijo. Saj je zato pouzdignil praznik sv. Cirila in Metoda, ter katoličanom vsega sveta naložil, da častijo ta svetnika, da bi po njuni priprošnji čim prej dosegel svoj blagi namen: *zdrúženje vseh Slovanov v katoliški Cerkvi.*

Kateri katoliški Slovenec ne bode z veseljem podpiral in po svojih močeh pospeševal tega uzvišenega namena! Kdo ne bode rad delal za to, da se spodobno

častita slovanska blagovestnika ss. Ciril in Metod, katerima se moramo posebno zahvaliti za necenljivi dar sv. Kristusove vere, zahvaliti tudi, da sta položila Slovanom prvi temelj omike! Kdo ne bo rad molil s sv. Očetom Leonom XIII., da se zedinijo vsi narodi slovanski v eno veliko družino, v rimo-katoliško Cerkev!

Ta blagi, uzvišeni namen doseči pomaga naj tudi naša „Bratovščina sv. Cirila in Metoda“. Zato uljudno vabimo tržaške katoliške Slovence, da v obilnem številu pristopijo kot udje tej bratovščini. *Vsak, ki je že ud, potrudi se, da dobi vsaj še enega uda!* Namen je uzvišen, svet; dolžnosti so male, lahke; sad gotovo ne izostane, ako delamo z združenimi močmi; in plačilo za trud bo vsaj radostna zavest, da smo po svojih skromnih močeh pomagali širiti kraljestvo Kristusovo med svojimi brati, gotovo pa ne izostane zaslužen plačilo v večnosti po besedah: „*Če kdo meni služi, počastil ga bo moj Oče, ki je v nebesih*“. Kdor pa z dobrimi deli pripomore, da širi in utrjuje kraljestvo Kristusovo na zemlji, ta Njemu služi, in od Njega bo prejel plačilo! —

Sv. Oče Leo XIII.

Anglija in — Rim.

Britanija, nekdanj dika sv. katoliške Cerkve, bila je v šestnajstem stoletju za vladanja kralja Henrika VIII. in kraljice Elizabete toli nesrečna, da je izgubila pravo katoliško vero in se oddelila od rimskega papeža. Tristo let je trajalo preganjanje katoličanov. V našem stoletju je napočila zora! Po tristo letih je slavni prvoboritelj katoliškega naroda irskega O' Connell pridobil enakopravnost katoličanov z anglikanci: 1829. l., in sicer 13. aprila je angleški kralj Jurij IV. podpisal emancipacijo (enakopravnost) katoličanov. Od te dobe se je začela širiti katoliška zavest po Angliji, Škociji in po Irskem. Stvari so se mahoma tako znatno poboljšale, da je slavni papež Pij IX. že l. 1850. vstanovil za Anglijo cerkveno hierarhijo. Katoliški možje, na pr.: kardinali Wiseman, Newman in Manning so zasloveli po celem svetu. Katoličani so začeli zidati cerkve, šole, samostane, sirotišča, zavetišča itd.

Zanimivo je vedeti, kako je prišlo do tako hitrega zboljšanja, zlasti ako pomislimo, da je Anglija veljala za strastno sovražnico sv. katoliške Cerkve! Glavni vzrok je pač iskati v angleškem narodu samem, ki ljubi resnico in sovraži zvijačo in laž. Drugi vzrok je bila brezbrizna in bogata razkolna duhovščina, ki ni imela srca za ubogo ljudstvo. Zadnji vzrok pa je bilo vseučilišče v Oksfordu. Na tem vseučilišču so bili najbolj učeni in izobraženi profesorji. Med njimi se je posebno odlikoval profesor hebrejskega jezika Edvard Bouverie Pusey. Ti učenjaki so se večkrat shajali. V teh shodih so sklenili, da je edina pot do izveličanja *Najsvečejši Sakrament, v katerem je resnično pričujoč Jezus Kristus, kot Bog in človek*. Poroštvo pa, da je v sveti hostiji resnično pričujoč Jezus Kr., daje nam istinito poslanje duhovskega stanu. Ako je anglikansko duhovstvo v resnici Kristusovo duhovstvo, tedaj je njih vera prava. V zboljšanje duhovščine in pozivljanje svete vere začeli so Puseyevi somišljeniki izdajati od 1833. l. naprej temeljite poslanice (knjižice). V začetku so v teh poslanicah napadali rimskega papeža in katoliško Cerkev. Kmalu pa so začeli trditi, da istinitost sv. Krščanske vere se mora spoznati iz sv. pisma, ter iz mišljenja prvotne cerkve Kristusove v prvih stoletjih. Pri tem proučevanju so pa spoznali, da je edina sv. rimska katoliška Cerkev prava naslednica apostolske Cerkve. Leta 1841. je slavni učenjak Newman v 90. poslanici skušal dokazati, da se devetintrideset verskih členov anglikanske Cerkve vjema z naukom sv. tridentinskega koncila, in da je anglikanska Cerkev bila od nekdanj del svete rimsko-katoliške Cerkve. K temu niso več mogli molčati razkolni škofje. Prepovedali so izdajanje verskih poslanic. Toda Newman je pri tej priči odstopil od razkolne vere h katoliški. Njegov izglede je povlekel tudi druge za seboj in dandanes je katoliška Cerkev zopet vtrjena v Anglijo!

Tak je bil položaj na Angležkem, ko je preblagi papež Pij IX. zatisnil vtrujene oči in preselil se v večnost.

Leon XIII. je začeto delo nadaljeval. Vstanovil je tudi za Škocijo, hitro ob svojem nastopu l. 1878. kot znamenje dobrega začetka, škofovsko hierarhijo. Katoliška zavest zdaj tudi tam vrlo napreduje. („Primorski list“ I. tečaj, št. 22).

Ker so se na ta način razmere v veliki Britaniji bistveno premenile, treba je bilo vrediti odnošaje redovnikov

LISTEK.

Zvonov glas ni prazen glas.

(Konec.)

Mož njen, ki je bil poprej le mej srednjimi posestniki v vasi, pridobil si je s časom toliko, da je bil blizu prvi posestnik v vsi okolici. V hlevu imel je po deset repov; prva leta imel je le kravico in par juncev. Hišo in hram moral je razširiti, da je lahko ohranil vse svoje imetje. Nakupil je mnogo kosov polja in senošetij. Kakor daleč sega oko, vse je bilo njegova lastnina. Zlato klasje zibalo se je kakor nedozirno morje v jutranji sapi in obetalo gospodarju bogato žetev. Sadno drevje upogibalo se je pod težo sladkega ovočja do tal. Gosti, polni grozdi na vinskih trtahn obetali so obilo trgateg. Res, blagor gospodarju, kateremu nebo tako bogato povrača trud in znoj! — — —

„Pa, oh, — kaj se temni nebo?
Pod njim se megle temnosive
Vale čez vrte, trate, njive
Grmeč groznó, preteč strašnó....“

Grozno se stemni. Iz oblakov čuje se votlo vršenje in bobnenje. Ognjeni bliski se vžigajo, strele švigajo, grom bobni, da trepetajo tla pod nogami. Čuj! — Veliki zvon se oglasi. Mogočen, resen in veličasten je njegov glas. „Moli! — Prosi! — Revez!“ opominja vernike k molitvi in ponižnosti, da bi odvrnil Bog pretečo nezagodo. — — —

„Vihar strašan

Čez drn in strn grme prihruje,

Ledeno zrnje v setve suje

Oblak teman —

Končan je cvet in sad obran. —

Gorje!“

Strt, uničen je up gospodarjev. Viharjeva moč vela je leđeno zrnje mej tanke žitne bilke, mej mlado, sočno ovočje, mej težke vinske grozde. Vse je posekala, vse je poklatila. Se solznim očesom pogledal je gospodar na strto polje, potem pa v nebo in dejal v srcu: „Moj Bog, pravičen si in moder. Ti si dal, Ti si vzel. Zahvaljujem Te, da si mi obvaroval hišo in družino!“

* * *

Temna noč je legla na zemljo. Nebo so zopet prepregli temni oblaki. Vihar začel je zopet razsajati.

do škefov in do svetnega duhovstva. Redovniki so tristo let bili edini, ki so med največjim proganjanjem skrbeli za uboge katoličane. Leon XIII. je postavil l. 1880.—1881. poseben odbor, ki naj bi premislil, kako se ima vse lepo vrediti. Na občno zadovoljnost se je izdal odlok: Romanos Pontifices, v katerem se konečno razmerje določuje.

Leta 1886. in sicer 4. decembra je rimski papež proglasil šetdeset angleških mučencev za svetnike, med njimi Tomaža Moore-a in kardinala Fischer-ja!

O Britaniji smemo dandanes po pravici ponavljati besede, katere je pisal o nji slavni cerkveni pisatelj Tertullian:

„Britannorum inaccessa Romanis loca Christo subiecta“, t. j.: Britanci, katerih niso mogli premagati Rimljani, podvrgli so se Kristusu.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dunaj. Ko je državni zbor odšel na počitnice, so zborovali le še nekateri odseki, in od teh naj omenimo davčni odsek, ki je sklenil, da se ima zemljiščni davek znižati za 15%, hišni pa za 12½% in obrtni za 25%. Poslanec Robič je predlagal, naj se pri kmetijah, kojih čisti katastralni prihodek ne presega 400 gld., zniža zemljiščni davek za 20%. Ker je njegov predlog ostal v manjšini, napovedal je, da ponovi predlog v celi zbornici. Ako se odsekovi sklepi in še posebno Robičev predlog sprejme, bo precej pomagano malim in srednjim posestnikom. V zadnjih dveh sejah je odsek razpravljal o novem personalnem davku, posebno o § 199, ki je posebno važen za kmetško ljudstvo. Po vladnem predlogu bi se moralo vselej sproti zračunati, dohodke in stroške, in tudi hrano, ki jo posestnik pridela na svojem, in jo daje, sinom in hčeram in delavcem. Te fasije bi bile za kmete, ki za take stvari nimajo ne zmožnosti in ne časa, silno velika sitnost, zato je odsek zahteval, naj se pri odmerjanju personalnega davka iz dohodkov od kmetij kot podlaga vzame katastralni čisti prihodek, in poslanec P. je stavil konkretni predlog, po katerem imajo biti kmetovalci, ki sami obdelu-

jejo svoje polje, in od katerega katastralni čisti prihodek ne presega 300 gld. sploh izvzeti ali oproščeni od novega personalnega davka. O tem predlogu se bo glasovalo še le jeseni. — Židovski liberalni listi so bili oni dan vsi izvan sebe, ker je vlada katoliškemu učiteljsku na Predarlskem dala pravico javnosti, in ker se je solnograški župan izrazil, da bode novo katoliško vseučilišče v korist solnograški občini, in je zato priporočal, naj mestni svet premišljuje, kako bi pripomogel k osnovi takega zavoda. — Dunajski delavci so neki dan zborovali na prostem. Zarad ostrih in brezozirnih napadov na vlado je vladni zastopnik razpustil zborovanje, a delavci so nato natepli nadzornika stražarjev, in tudi vladni zastopnik je bil v veliki nevarnosti; še le oboroženim stražarjem se je posrečilo razgnati razgrajalce. — Naučno ministertvo je izdalo naredbo, ki je načelne važnosti. Profesor Jove, ki predava italijansko literaturo na vseučilišču v Gradcu, je jel razlagati v italijanskem jeziku. Akademski senat je protestiral proti italijanskim predavanjem, ker je Graško vseučilišče nemško, a minister Madejsky je odločil, da omenjeni profesor sme predavati italijanski. Zdravi razum mora skleniti, da se Slovencem ne sme odreči, kar se dovoli Italijanom, in zato smemo upati, da tudi mi dobimo vsaj slovenska predavanja na vseučilišču v Gradcu, dokler ne dobimo svojega slovenskega vseučilišča, za katero bi morali naši kolovodje tako pritiskati, kakor pritiskajo Italijani za italijansko.

Češki namestnik je potoval po raznih čeških krajih, in je bil povsod slovesno sprejet, kar kaže na globoki avstrijski čut mej prebivalstvom češkim. — Vprašanje o uličnih napisih v Pragi se vedno bolj poojstruje, ker na nobeni strani nečejo odjenjati. Pri mnogih se vidi, da ne marajo delati po spodobni pravičnosti in razumu, ampak le po svoji trmi in nagajivosti.

Štajerski zaupni možje imeli so v Celju shod in se posvetovali o ureditvi Celjske gimnazije in o drugih važnih potrebah in dnevnih vprašanjih.

Na Ogerskem je bil dné 21. pr. m. tudi v gosposki zbornici sprejet vladni predlog o civilni poroki in sicer s štirimi glasovi večine. V državni zbornici so potem pridno glasovali in vsprejeli ostale cerkveno-politične vladne predloge; vse je šlo, kakor namazano. Židje in frasoni

V Selišču spalo je vže vse. Nikjer ni bilo čuti glasu, le nevihta tulila je skozi drevje. Po vasi tekla je voda kar v potokih in prenašala se seboj listje in polomnjene veje. Glej, kar se nebo hudo zažari — ognjena kača švigne čez obnebje — strašno se zasveti — zagromi in visok plamen udari iz neke strehe v vasi. Veliki zvon jame tolči v eno plat: „Po—moč! — Po—žar! — Po—moč!“ Kmalu jamejo se prikazovati v temi posamezne človeške podobe in začuje se upitje: „Ogenj! Ogenj! Brezarjev hlev gori!“

Takoj bili so vsi vaščani na nogah. Eni so nosili polne škafe vode, drugi sekire, tretji kopače in svetilnice. Po večini bili so le na pol opravljeni. Ta oblekel je telovnik ali jopič narobe, drugi obul je samo čevlje, nogovice pa nosil v rokah. Tam iz skednja pridirjal je paglavci v srajci, hlače vlačil je za seboj. S kratka, mnogo se je videlo in čulo takega, da bi se moral človek smejati, ako bi ne bil položaj tako resen.

Vse je vrelo proti pogorišču, a prekasno! — Plamen obsegel je vže celo poslopje; živina v hlevu je vže poginola. Oblivanje ni več pomagalo. Plamen bil je vedno močnejši, posebno, ker je ponehal dež in je sam veter pihal v žrjavico. Ožarki odtrgovali so se od plamena in pluli nad vasjo dalje po ozračju.

Ko je ustalo zjutraj solnce, obsijalo je mesto Brezarjevega hleva — žalostno, pusto pogorišče. Na pragu našlo je Zaliko sredi kopice otrok. Vsi so jokali in ona ž njimi. Mož njen je pa pri strani stal in molče gledal v podrtine, iz katerih se je dvigal tu pa tam še dim. Videl je tam podobo zemске sreče. Z dimom valila se je v zrak in — izginola.....

* * *

Minejo leta. Milo poje v Selišču mali zvonček. Od cerkve nizzdoli pomika se sprevod. Spređaj stopa duhovnik, ž njim strežnik. Nekoga gredo previdet.

Sprevod se ustavi sredi vasi pred — Brezarjevo hišo. Ljudstvo ostane zunaj in poje kleče svete pesni, duhovnik pa opravi mej tem sveto opravilo. Ljudstvo se razide, le nekateri gredo pogledat k bolniku. Stopimo tudi mi za njimi.

V majhni, nizki sobi leži bleđa, upadla, precej priletna ženska. Težko vže sope. Pri vsakem dihljeju izvije se ji iz prsi votel, otožen stok, kakor bi prihajal iz groba.

Ob vzglavju bolnice gorita sveči. Treseta se jima bleđa plamenčka in zvičata se krčevito, kakor bi se hotela odtrgati od sveče in odplavati kvišku v višave.

smejejo se v pest, a pravi kristjani žalujejo. — Romunce preganjajo brezozirno, tožili in obsodili so mnogo vseučilišnih dijakov in duhovnikov, ker so javno pokazali, da so Romuni in da čutijo s svojimi prvaki.

Vnanje države.

Rim. Sv. Oče Leo XIII. so izdali apostolsko pismo do vseh knezov in narodov, ki mora narediti silni vtis vsakemu, kdor ga bere pazljivo in z dobrim srcem. Pozivljajo vse ljudi, naj se zedinijo v veri, obračajo se do nevernikov, ki še blodijo v temi in smrti senci, vshodnim razkolnikom spominjajo, da so njih predniki pripoznavali rimskega papeža, posebno pozivljajo slovanske razkolne narode, naj se povrnejo v jedinstvo vere, obračajo se do protestanstva s presrčnimi bosedami. Nadalje naštevajo dolžnosti katoličavov, znova obsojajo framasonstvo, naštevajo blagodejne nasledke krščanske preosnove človeške družbe, pojasnujejo, kako bi se rešilo socialno in politično vprašanje in opisujejo podobo krščansko prenovljenih razmer na svetu. V tem apostolskem pismu se Leo XIII. kaže v pravem pomenu: „Luč iz neba.“¹⁾

Na Francoskem zgodilo se je 24. junija strašno hudodelstvo. Zvečer ob 9½ je anarhist Caserio Santo, rojen na Laškem, blizu Milana, z nožem zabodel predsednika francoske republike Carnot-a, ki je potem po polnoči umrl. Nekoliko pred smrtjo je še prejel sv. poslednjo olje. Bil je pri smrti postelji tudi nadškof Lionski, ki je drugi dan izdal pastirski list, v katerem priporoča svojim vernim, naj molijo za dušo ranj. predsednika. Carnot je bil rojen l. 1837., toraj je imel 57 let. Ko je ljudstvo zaznalo o umoru predsednika, zdvijalo je proti Italijanom, plenilo prodajalnice, gostilnice, pekarije, katerih lastniki so bili ali Lah ali pa le nosili laško ime. Trpeli so mnogi nedolžni zaradi enega hudobneža. Zdaj se je ljudstvo nekaj pomirilo, a Italijani pa le zapuščajo Francosko deželo, kjer se ne čutijo več varne. Dne 27. junija izvolili so si Francozje novega predsednika Kazimir-Periera, sina bivšega ministra Augusta Kazimir-Periera. Rojen je bil 8. nov. 1847., je silno bogat in manj ali več priljubljen pri vseh strankah, le ne pri anarhistih in socialistih. On je peti predsednik francoske ljudovlade. Njegovi predniki so bili: Thiers, Mac-Mahon, Grevy, Carnot.

¹⁾ O priliki podamo celo okrožnico.

O, ta plamenčka sta prava podoba duše umirajočega človeka! Kakor plamen od sveče, sili tudi duša umirajočega navzgor — v sveta nebesa. —

Grobna tišina je v sobici, le stara nazidna ura tolče nebrižno svoj tik-tak-tik-tak. Zdi se kakor bi govorila:

„Brez nehanja bijem,
Vence groba vijem,
Ura, vam iz dni:
Kmalu bom odbila,
V hladno prst zakrila
Vaše bom kosti....“

Ta ali oni je poprašal kaj bolnico, a ni ga več čula, ni mu več odgovorila. Le z roko je dala tu pa tam kako znamenje. Ljudje so odhajali in novi prihajali, a vsakdo je pri odhodu žalostno pomajal z glavo in dejal sam pri sebi: „Božja milost je velika, a ona ne ućaka, da vziđe jutri solnce.“

In res! Ravno zmračilo se je istega dne. Kar se vspne bolnica kvišku v postelji, vzdihne še enkrat prav globoko, zatisne mrkle oči in omahne nazaj v vzglavje. Zalike ni bilo več. Sladko ji spanje! Tako konča človek boj s časnostjo. V enem trenutku se rodi, živi in umrje. Od zibeli do groba je korak.

Na Angleškem jezé se nad gosposko zbornico, ker neče vsega potrditi, kar sklene poslanska zbornica. V Leedsu je bil shod liberalne stranke, na katerem so sklenili, da bodo z vsemi silami na to delali, da se ustava tako spremeni, da vsak zakon tudi brez privoljenja gosposke zbornice postane veljaven, ako ga poslanska zbornica dvakrat sprejme in potrdi krona. Kedar ta sklep postane zakon, naj gosposka zbornica le zaveže svojo culo, saj ne bo imela kaj več opraviti.

Pruski protestantje se posebno odlikujejo s svojim sovraštvom do Poljakov. Njih glavno glasilo „Kreutzzeitung“ se zadira v nje, ker so nadškofa Stablevskega prigodom kanične vizitacije povsod lepo sprejeli in ga kot višjega pastirja spodobno počastili. „Kreutzzeitung“ vidi v teh slavnostih poljske dmonstracije, ki žalijo Nemce!

DOPISI.

Od sv. Ivana. (Izv. dop.) Krasno vreme smo imeli letos Svetoivanci — tako da smo prav lepo obhajali praznik svojega cerkvenega patrona.

Ker imamo dve cerkvi sv. Ivana — staro in novo — smo imeli v stari že v soboto peto sv. mašo in zvečer kratko pobožnost.

Na predvečer pa so nam zvonovi nove cerkve, v kratkih predsedkih do polnoči oznanjali, da bo drugi dan imeniten praznik. Nečesa smo pogrešali ta večer. Starodavnih slovanskih kresov. Prepovedani so. Le sem ter tja so naši paglavci „kontrobant“ zažgali, da se je nekoliko dima pokazalo in potem zbežali. To je bilo vse. Mesto kresov pa smo imeli krasno razsvetljavo. Toliko hiš ni bilo še pri nas razsvetljenih na večer sv. Ivana. —

Drugi dan je bila navadna procesija s sv. Rešnjim Telesom. Cerkev naša pa je imela ta dan nov kinč; od stropa dol je visel prekrasen lesteneč iz medi. Visočine ima 3½ metre — širčine 3 in v obsegu 9 metrov. Lepo kupolo držé šestere stebrič; pod kupolo pa stoji na krogu mali kip Matere Božje. Vsak stobrič

Onega večera zvonilo je v Selišču dvakrat „češčeno Marijo“, enkrat živim, drugikrat mrtvi — Zaliki.

* * *

„Milo zvon po dolu poje,
Se razlega čez vrhé,
Staro mamico zakopat
Štirje nesejo možje.“

Zvon.

Dva dni potem je bilo. Boter Cvarek, seliški cerkovnik, zvonil je z vsemi tremi, da mu je pot curel raz čelo. Proti pokopališču pa pomikal se je dolg spreved. Štirje možje nosili so lepo leseno krsto, v nji truplo Plotarjeve Zalike.

Prišli so na pokopališče. Mej duhovnikovimi molitvami spustili so nosilci na dolgih vrveh krsto v jamo. Želeč mrtvim večnega pokoja, razšli so se pogrebci in tudi grobar končal je svoje delo. Iz daljave pa je še odmeval zvok zvonov in klical mrtvi Zaliki:

„Mirno spi!“

nosi od spredaj ročnik s tremi svečami — v sredini pa z dvema svečami. Torej vseh sveč gori na tem lestencu 30. Ta novi kras naše cerkve je delo g. Samase v Ljubljani. Tako lepega in velicega lestenca ni še izdelal v svoji tovarni. — Le žal — kakor pravi dopisnik v „Edinosti“, — da ni cerkvena stavba malo bolj dovršena, potem bi bil novi lestenec še lepši videti. Ali naš ljubeznjivi magistrat nima denarjev za take malenkosti, — kakor je poprava cerkve, njemu se vse bolj potrebna zdi Legina šola v sv. Križu.

Procesija vršila se je v lepem redu. Altarji so bili vsi okusno prebarvani in lepo okrašeni. Tudi hiše, koder je šla procesija mimo, so bile bolj opletene in okrašene se zelenjem — zastavami in podobami, kakor druga leta. Slovesnost se je končala ob 11½.

Iz Gorice. (Vstavljena pravda). Danes imam Vam poročati dogodek, o kojem sem prepričan, da bo imel dobre posledice. Prestrastni goriški prepir mej Tonklijevo in Gregorčičevo stranko je privedel do pravde, o koji sem Vam točno poročal in naglašal nje važnost. Pravda je imela dati priliko rodoljubom obeh strank pokazati svoje poštenje v namenih in sredstvih. To sti tudi spoznali obe stranki. Tonklijeva stranka, v svesti si svoje poštenosti, se je pravde jako veselila. Tonkli je odklonil posredovanje visokih in vplivnih gospodov rekoč: *Jaz hočem zadoščenja*. In vendar je na predvečer dne 25. t. m. odstopil. Kakor strela z jasnega je to zadelo prijatelje njegove. Še hujske jim je bilo, da ni „Soča“ niti z eno besedo popravila krivice ali povrnila časti dr. T. in drugim poslancem. Prinesla je neko poročilo o dovršenem dejanju. Sklenila se je baje neka pogodba „na štiri oči“, ali ne vemo, ni s kom ni kaj se je sklenilo. — Nam je za dr. T. preveč žal, da bi ga prestrogo sodili. Žal nam je še bolj za škodo, koju trpi Slovenstvo v Gorici s pokopavanjem takih mož, ki so bili lahko še mnogo delali in koristili v bogemu narodu. Kakor „Soča“, želimo tudi mi, naj bi še ostal pri delu, seveda brez stranke, katero mu je noč vzela.

„Prim. List“ je pisal ostre besede, ki so vplivale, da se je pravda cenila za obče važno in odločilno za obe stranki nesrečnega prepira. Z odstopom je dr. I. Tonkli svojo stranko zapustil in stranka njega. Nikedo ne more biti bolj vesel nego mi, da je goriške komedije konec. Ena velika zavornica slovenskega in katoliškega napredka je odprta. Hvala Bogu! Prepričani smo da vsi rodoljubje „stare“ stranke ostanejo zvesti načelom katoliškim in da bodo od zdaj naprej mnogo bolj naši, nego so bili do zdaj. Mnogim gospodarom se je odvalil kamen od srca.

Prva posledica Tonklijevega odstopa, je odpoved dveh deželnih poslancev, dr. And. Lisjaka in prof. Tom. Čerina. V dopisu Njega Prezvizičnosti grofa Fr. Coronini-ja sta tudi izrecno navedla ta razlog.

— (Dr. Anton Gregorčič pred volilci). Naš državni in deželni poslanec dr. A. Gregorčič je sklical dne 24. junija volilni shod v Šempasu, in menj sklicati še več takih shodov. Dne 28. junija je bil v Dornbergu, dne 1. julija je poročal v Biljah in vže se govori, da pojde tudi v Kanal in Bovec razjasnit volilec svoje in svojega tovariša Alfr. grofa Coronini-ja delovanje v državnem zboru. — V Šempasu so ga volilci prav pristrčno sprejeli. Ker je takrat g. posl. obširno pojasnil politične razmere na Dunaju, podamo čitateljem glavne misli obširnega govora. Rekel je o vladi Windischgrätzovi: „Nova vlada je razvila svoj program, ki nam Slovincem ni mogel vgajati. Razglasila je, da vse političke in narodne težnje, ter strankarska vprašanja naj mirujejo in obvelja načelo posestnega stanja. Mi takega programa nismo mogli in ne moremo nikdar sprejeti, kajti nasproten je vsem

našim najbolj opravičenim težnjam in zahtevam. Mi zahtevamo, da se naš jezik, enako vsem drugim, spoštuje v šolah in uradih, in da načelo narodne enakopravnosti mora prodreti v vsem javnem življenju. To je naš program, ki je povsem nasproten onemu nove vlade. Strankarska vprašanja naj mirujejo pod novo vlado! A katera vprašanja so strankarska? Čujte! *Da vse naše šolstvo in javno življenje naj sloni na versko-nravni in narodni podlagi.* — Da bi se taka za nas silno važna vprašanja vrgla med staro šaro, da bi narodne in politične težnje morale mirovati, da si tako vladajoče stranke ohranijo svoje krivično posestno stanje, tega nismo mogli trpeti, zato smo desetorica poslancev izstopili in ustanovili nezavisen — *slovensko-hrvatski klub* — ki je potem vselej sporazumno postopal s petorico „kluba neodvisnih slovenskih in hrvatskih poslancev“.

Nadalje menj g. poslanec, da je vtegnilo biti celo dobro, da so nekateri Slovenci ostali v Hohenwartovem klubu, kajti v koaliciji ostali poslanci so lahko resno opozarjali vlado na potrebe in zahteve slovenskega naroda, na katere naj se ozira in naj nekaj stori, pri tem pa opominjali vlado: ako se ne boš ozirala na naše zahteve, glej desetorico naših tovarišev zunaj koalicije, in za njimi pojdemo tudi mi. Tedaj bi moral Hohenwart odstopiti in brez njega ne more nova vlada živeti“.

Sicer pa — je rekel g. poslanec — da niso še šli v strogo opozicijo, marveč proglasili smo politiko „proste roke“. Mi vladi ne zaupamo — vendar pa vladi načelno ne nasprotujemo, marveč podpiramo to, kar se nam vidi koristno, nasprotujemo pa vsemu, kar spoznamo kot slabo za avstrijske narode. Današnje vlado imajo vsi slovenski poslanci le za *prehodno vlado*, ki se ne bo mogla dolgo držati.

Zdi se pa vendar, da ta vlada hoče vstrezati nekaterim našim opravičenim zahtevam, kaže tudi, da se zanimlje za naše pritožbe. Poslanec je nekatere stvari naštel, mej temi tudi vprašanje o *slovenskih ljudskih šolah v Gorici* rekoč, da je minister obljubil, da nam hoče pomagati do pravice.

Zagotavljal je nadalje g. poslanec, da so vsi slovenski poslanci prijatelji mej seboj, da se tedaj nikar ne gledajo pisano, če niso vsi za vlado.

Ob koncu je g. poslanec zatrdil, da kar jima (njemu in grofu A. Coronini-ju) je bilo količkaj mogoče, sta storila in poskusila. Upa, da bo vlada nam odprla *slovenske srednje šole v Gorici*, če tudi nam tega italijanski sosedje ne privoščijo. Sklenil je z besedami Slomškovimi: Za Boga, za narod, za cesarja!

Volilci so navdušeno pritrdili resoluciji, koju je stavil veleposestnik g. I. Faganelj:

„Volilni shod v Šempasu dne 24. junija 1894. izreka državnima poslancema dr. A. Gregorčiču in grofu Alfredu Coronini-ju iskreno zahvalo na njih obširnem in krepkem delovanju za duševni in gmotni prid volilcev in za dosego narodnih pravic. Hvali ju, da sta iztopila iz Hohenwartovega kluba in vzajemno postopala z jugoslovanskimi poslanci. — Z isto navdušenostjo, s katero smo ju volili v državni zbor, jima tudi danes izrekamo svoje zaupanje“.

Iz Tržiča. (Izv. dop.) — Starši pazite na otroke! Dne 17. m. m. se je 2letni otrok v Doberdolu na Krasu, v luži pred hišo, v kateri je bilo poprej apno shranjeno — vtopil. Od žalosti je mati otrokova še obolela. Vrhu nesreče pa se bodo morali stariši še zaradi tega pred sodiščem zagovarjati. Komisija je prišla na lice mesta ter vse podrobnosti si zaznamovala. —

Pozor pa tudi drugim predstojnikom! — Na novozgrajeni železnici Tržič-Cervinjan ni niti na državnih ni na družih cestah še nobenega zapirala, ki bi branila vozovom čez železnico, kedar teče hlapec mimo.

Pa mi poreče kdo: saj so tik železnice tablice z napisi, da naj se pazi na vlak! —

Res je, tablice so resnično in sicer le v nemškem in italijanskem jeziku, toda za kratkovidne, brati neznajoče, ptuje ljudi, in če je slabo vreme, bodo te tablice pač malo branile vozniku čez cesto; zlasti če se pomisli, da še kljub mnogim zapiralom itd. se še velikokrat nesreče prigradijo pri družih železnicah.

Dalje je videti, da po cestah, katere križajo novo železnico „Tržič-Červinjan“ — hodijo in prevažajo mnogo tudi Slovenci. A za te še toliko ni preskrbljeno, da bi se jim v njihovem jeziku na tablicah naznanilo, (kakor Nemcem (kje so?) in Italijanom) — da naj pazijo na vlake.

Pa najbrže se dotičnim ne zdi škoda, če kak „šklaf“ pogine ali se ponesreči, in za to se gospodom niti vredno ni zdelo — taka in enaka svarila ob lokalni frijavliški železnici tudi Slovencem v njih slovenski del dežele svoj delež za zgradbo te železnice pridjal. Preziranje — to dajajo nam Lah v zahvalo!

ab.

Sv. Lucija ob Soči. (Izv. dop.) 30. jun. Našim sosedom na Idriji pri Bači zapeli so 23. t. m. v prvič novi zvonovi: Janez, Martin in Florijan, vlti od goriškega zvonarja Broili-ja po škali „la, sol, fa“. Zvonov zunanja oblika je lepa in v primeri teže imajo dovolj čiste in močne glasove; glasovi privabili so 24. t. m. na Idrijo 11 duhovnikov, mej njimi dekana tolminskega in cerkljanskega in iz okolice mnogo ljudstva. Preč. gospod dekan tolminski je imel slovesnosti primeren in stvaren govor.

26. t. m. je imela duhovščina tol. dekanata svojo konferenco v Tolminu. Vdeležba polnoštevilna. Resna vprašanja so se tri ure resno razpravljala. Potem se je naberalo za naše „Alojzijevišče“ in za „katoliški sklad“. Kazalo se je pa zlasti za Alojzijevišče živo zanimanje. Duhovščina vže ponosno imenuje ta zavod „svoj“, zasleduje in beleži z največjo pazljivostjo njegov razvoj in „svojemu“ zavodu tudi v bodoče ne bo odrekla svoje pomoči.

Srčno želimo, da bi nam „Primorski List“ „Apostolsko pismo svetega očeta Leona XIII.“ v odstavih celo podal.¹⁾

Inženjerji, o katerih smo vže poročali, odšli so na Grahovo, od koder nadaljujejo svoje delo proti Podbrdu. Obiskal jih je tu poslednje dni načelnik, vladni svetnik gospod Dostal. Ta je deputaciji tukajšnjih mož odgovoril, da bo osoda nameravane in zdaj merjene železnice v dveh letih določena.

— b. —

S Cerkljanskega. (Izv. dop.) Kaj bi dali, da bi sopihal tudi doli po „grapi“ železen konjiček! Vsaj kak listič bi Vam v naglici lahko smuknil v pošto predalo, tako je pa le polževa. Pa kaj se hoče! Po toči ne pomaga zvoniti!

Marijin mesec, majnik, skušali smo po skromnih močeh vredno praznovati. Z veseljem in gorečnostjo prihajali so verniki od blizo in daleč k večernim smarnicam. Bile so pa letos tudi zares lepe. Da bi se tudi ta pobožnost vkoreninila v duhovnijah; sadovi ne izostanejo! Ljubezen do nebeške Kraljice bodi takorekoč ognjišče, pri katerem se mladina ogrevaj za višje vzore: sv. čistost in nedolžnost. Kjer torej te prisrčne in ljubke pobožnosti še ni, ne zamudite jo oživiti!

¹⁾ Se bo zgodilo. Op. ured.

Prav lep dan imela je pa šolska mladina na dan sv. Alojzija. Že na predvečer pripravljalo se je vse mlado, da vredno počasti angeljskega mladeniča. Močno mlaj, kojega so z največjim naporom privlekli šolarčki, dvignil se je ta večer okrašen z zastavami pred šolskim poslopjem v zrak. Drugo jutro zbrala se je ob sedmi uri šolska mladež nad 230 skupaj, v šolskih prostorih, da poleti v prijazni Zakriž, kjer je imel potem preč. g. dekan sv. mašo. Milo se je razlegalo vbrano petje deklic po prelepi cerkvici. Da ima pa tudi mladež zmožnost in veselje za petje, prepriča se lahko vsak, kdor je le enkrat čul, kako male deklice skorej od kraja znajo pesmice iz Cecilije. Gotovo, kdor hoče jedro imeti, mora lupino prebiti; kje je pa kaj brez truda?

Po sv. maši prišlo je na prostem marsikaj veselega, šaljivega in smešnega na vrsto. To da sredi šaljivosti, naenkrat resnoba, se kaj dobro poda. Zato je z zvonkim glasom deklamovala pridna učenka pesmico, — zloženo v ta namen v čast sv. Alojziju. —

Petje vrstilo se je z igrami. Da bi otroci ne onemogli, poskrbelo se je tudi še za malo kosilce.

Vesel vrisk in glasno petje čulo se je slednjič iz ust vračujoče se mladine, znamenje, da se niso najslabeje zabavali.

Vsem blagim dobrotnikom šolske miadine, ki so pomagali zveseliti jo, prisrčna zahvala! Hvala posebno vrlim Zakrižanom, ki so jo tako slovesno sprejeli mej strelom in pritrtkovanjem!

Da se je tudi letos svetilo mnogo kresov po naših prijaznih gričih in vrhovih, se že tako razume. Pazilo naj bi se pa pri kresovih vender malo bolj na to, da jih ne zažigajo otroci in tudi, ne preblizo stanovanj, kakor je bilo videti na „rodu“.

Spominjali smo se pa tudi one vboge slovenske mladeži ob mejah, ki se mora boriti s potujčevalno silo. Zato se je zbralo 4. junija, ko je bila pastoralna konferencija, dokaj duhovščine in drugih udov k zborovanju Ciril in Metodove podružnice. Volili so nov odbor, vpisalo se je tudi mnogo novih udov. Predsednikom voljen je bil preč. g. dekan Jan Murovec. Bog blagoslovi delovanje novega odbora v čast in slavo sv. vere in milega nam materinega jezika!

Naša farna cerkev se je spremenila. Lična, prostorna zakristija jo diči sedaj. Dva vhoda peljeta iz nje v cerkev: eden v presbiterij, drugi v ladijo samo. Nove stopnice pred altarjem so izdelane iz domačega marmeljn. Omenjati moram ponosno, da je vse delo domačih mojstrov.

Blagodarna roka neimenovanega dobrotnika poskrbela je pa tudi, da je dobila cerkev prekrasno svetilnico pred veliki oltar. Bog mu povrni! Da bi ga še marsikdo posnemal!

Pa tudi pri podružnici sv. Jerneja na pokopališči bilo je marsikaj potreba. Vsled starosti popustile so namreč vezi in je pretela nevarnost, da se zvonik razpoči. Vse se je popravilo, seveda strdom in stroški. Dobilo je pa tudi pokopališče novo sv. razpelo, domače delo, ki bo umetnika samo hvalilo.

Posnemajoč svojo mater, jele so se gibati i druge podružnice. Seveda je na prvem mestu lična zakriška, ki je dobila nov tlak iz barvanih skodelj. Stopnice pred oltarje naročili so iz Nabežine.

Pa tudi druge podružnice dobile so skorej vsaka kaj novega. Tako stavijo na Reki nov kamenit oltar.

V Planini omislili so si novo svetilko pred glavni oltar. Iz dobrotne roke dobila je tako tudi cerkva sv. Jošta v Trebenčah.

Da si pomagamo tudi v gospodarskih stvareh naprej, nam spričuje hranilnica, ki je obhajala 4. junija obletnico svojega obstanka. Bila je torej na ta dan v namen, da jo Bog i dalje blagoslovi, slovesna sveta maša. Tako je prav, verni Cerkljani! „Prazno je delo brez žegna z nebes!“

Želeti je le še, da se vstanovi gospodarsko društvo, ki bi kmetiču pomagalo in šlo na roko v poljedelstvu, živinoreji in sadjereji. Tako društvo naj bi namreč vsakemu posamnemu omogočilo, da spravi svoje pridelke v denar. Učilo in modrilo naj bi se ude n. pr. kako pripravljati tudi iz manj zlahtnega sadja, da celo iz lesnik, hladilni mošt, nepostrupeno žganje. Koliko zakladov, vrli može in gospodarji, leži še pokopanih! Na delo torej!

Snujmo društva, katoliška društva, kakoršnih želi verni naš narod; društva, ki bodo netila plam svete vere in pospeševala gmotno stanje revnega, a vernega naroda. Društva pa, ki uče mladino narodno se veseliti, plesati in zapravljati, naj za vselej zginejo. Takim društvom, ali ne, trezno misleči može, na naših tleh ne bodi več niti pedi zemlje! Vzdignimo se vsi kakor jeden mož, zoper potrato, zoper pregrešni ples in pijančevanje, ki jih je že toliko pahnilo v dušno in telesno revo in bedo!

Iz Klanca. (Izv. dop.) Orožniška postaja je že prišla v Klenec, kakor je bilo poročano — a kakor napis zunaj na hiši kaže, samo za Nemce in Lahe, za Slovence ni nič napisano — toraj za nas tudi niso žandarji tukaj. Tužna nam majka! Davke tirjajo po italijansko — tožijo nas po italijansko — sodijo po italijansko — samo pridigajo nam še po slovensko; ni čuda, da mnogi neznamo, kdo in kaj smo — menda narod odveč v solzni dolini tega sveta.

Od nekod. (Izv. dop.) Dne 24. m. m. obhajal se je lep in vesel praznik pri podružni cerkvi Sv. Janeza K. v Šebreljah. Pri sv. maši ob 10. uri, razlegali so se lepi glasovi Šebreljskih pevcev raz kora, pod vodstvom preč. g. župnika I. Kokošarja, pela se je prav izvrstno maša „Jesu Redemptor“ brez orgelj, kakor tudi graduale, ofertorij in Tantum ergo. — Čestitamo Šebreljcem, da se razcvita pri njih ceciljansko petje.

Novice iz raznih krajev.

Današnji številki našega lista dodali smo dve stranici priloge, na kar opozarjamo naše čč. čitatelje.

„**Primorski List**“, stopivši v drugo polletje, se priporoča v obilo naročbo. P. n. gg. naročnike, ki nam še niso doposlali za letos naročnine, uljudno prosimo, da čim prej storè svojo dolžnost. Zahvaljujoč se p. n. gg. sotrudnikom za raznovrstne spise in dopise, prosimo, da nam blagovole pošiljati stvarne, ne preobširne dopise, ker sicer pridemo v zadrego s prostorom, in moramo veliko črtati, kar ni ljubo gg. dopisnikom, pa tudi uredniku ne.

Vič. g. Matija Sila, župnik na Repentabru pri Sežani, je imenovan župnik-dekan za Tomaj, ter bil 4. t. m. kanonično vmeščen. Čestitamo. Na mnoga leta!

Škofovo posvečenje. Dne 24. m. m. vršila se je v našej stolnici redka in sijajna slovesnost, posvečenje msgr. A. Šterka, imenovanega škofa krškega. Posvečenje je vršil preuzv. knez in nadškof goriški, prisustvovala pa preč. gg. škofa tržaški in ljubljanski; navzoč je bil tudi škof poreški in pa cesarjev namestnik Rinaldini. Vsa slovesnost se je vršila v najlepšem redu, ter trajala 2½ ure. Ljudstva v stolnici je bilo polno. Bog ohrani novega škofa mnogo leta!

Za pok. Carnota, predsednika francoske republike, o kojega žalostni smrti poročamo v polit. pregledu, se je darovala tudi v Trstu v cerkvi M. D. Pomočnice dne 3. t. m. slovesna sv. maša-zadušnica, pri kateri so bili navzoči Nj. Exc. namestnik Rinaldini, francoski konzul in drugi dostojanstveniki civilni in vojaški. Primeren govor v francoskem jeziku je imel č. g. Garreaud, veroučitelj v zavodu Lyon. Slavnost se je vršila na stroške francoskega konzulata.

Iz Trsta. — Novo ustanovljena „Kmetijska in vrtarska družba za Trst in okolico“ je imela dne 17. junija svoj I. občni zbor, h kateremu je prišlo okoli 200 okoličanskih posestnikov in rodoljubov. Začasni predsednik g. Ivan Gorjup je otvoril zborovanje z lepim nagovorom, v katerem naglašal, da bo „Kmetijska družba“ vspevala, ako se bodo zanimali za njo okoličanski posestniki, zato je treba vso okolico pridobiti za to društvo. Drž. poslanec g. vit. Nabergoj omeni, da obstoji italijanska kmetijska družba, ki več tisočev podpore pojmlje od vlade in mestnega zbora, ki pa okoličanom čisto nič ne koristi, kar dokazuje z nekaterimi dejstvi. Zato treba, da si vstanovimo lastno družbo, ki bi za nas delovala, in bo gotovo dosegla svoj namen, ako se je oklenemo v velikem številu. Omeni, da bo s početka treba baviti se z velikimi težavami, zato precej ne smemo zahtevati Bog zna kakih posebnosti. Kmetijski stan je najplemenitejši in najuzorniši stan, a zdaj je tudi po drugih deželah v velikih stiskah. Kakor se drugi stanovi združujejo, da bi si z zedinjeninjo močmi pomagali, naj se tudi kmetje zedinijo v skupni družbi in zato vsklikne, naj nova „Kmetijska družba“ cvete, raste in se razvija! Dr. Pertot priporoča zborovalcem, naj dobro premislijo, kake može izvolijo v odbor, ki je duša in glava vsemu društvu. Zatim se je vpisalo 50 novih udov in izvolil novi odbor, kateremu je predsednik Ivan Gorjup. G. Nabergoj izraža željo, da bi odbor v vsakem selu imenoval svojega poverjenika, ki naj bi širil zanimanje za družbo. G. Ražem predlaga naj odbor razpošilja posebne okrožnice po okolici zastran te družbe, o kateri gorenja okolica še malo vé. G. Anton Sancin Drejač priporoča, da bi družba prirejala shode tudi po okolici in ne samo v mestu (Mi bi tukaj dostavili, naj bi se ti shodi vršili ob nedeljah popoldne po blagoslovu. Opomba uredn.) Na to predsednik sklène zborovanje s trikratnim „Živio“-klicem presvitlemu cesarju, kojemu je ves zbor navdušeno pridružil. Okoličanski posestniki in rodoljubi, poslušajte poziv vaših odličnih mož in pristopite k družbi, ki bo mogla toliko več koristiti, čim več bo štela udov, in tudi vlada bo tim več dala podpore, čim bolj bo vidila, da se resno in polnoštevilno zanimate za njo. Važnost kmetijske družbe se še preračunati ne more. A kmetijske družbe v sosednih deželah, n. pr. goriška in kranjska nam očitno kažeta, kako veliko vpliva imate na napredek vseh strok kmetijstva, kar povsod posamezniku sežate pod pazduho s skupnimi močmi, s poukom, z denarjem in z izgledom. Prebudite se in prebujeni delajte skupno v lastno korist in čast!

— Ravnokar minulega meseca je imel mestni zbor XV. sejo, ki je v marsičem značilna. Prečital se je dopis mestne deputacije za gimnazij in mestno realko, da ne pride več k zrelostnim izpitom, kar je bilo namestništvo prepovedalo, da ista deputacija ne sme pregledovati pismenih zrelostnih izpitov in zapisnikov o izpiti, češ, da z isto naredbo c. kr. vlada ruši pravice mestnega zastopa. — Svetnik Banelli vprašal je župana, da-li je res, da je magistrat ovadil državnemu pravdnstvu nekega učenca mestne šole v Ferriera, zaradi „nekega domišljenega zločina“ (Žaljenje Njeg. Veličanstva). Ko mu je župan potrdil, da je vso zadevo moral prijaviti, odgovori mu Banelli, da je pogrešil duhovnik, ki je bil prvi ovadit učenca, zmotil se je vodja dotične šole, zmotil se ju šolski prisednik, na kar je galerija pošela ploskati in tuliti, da izkaže svoje priznanje Banelli-ju. (Kakor poročajo časopisi, so dotičnega učenca že zaprli). — Svetnik Spadoni je vprašal župana, zakaj je mestna delegacija mestnemu učitelju Apoloniju dovolila petletno doklado (quinquennij), dasi je šolski odsek odbil dotično Apolonijevo prošnjo, in je (Spadoni) narisal učitelja Apolonija kot nasprotnik liberalizma in italijanstva (!) Župan je odgovoril, da je mestna delegacija priznala petletno doklado le z obzirom na žalostno gmotno stanje prosilčevu. (Človek bi sodil, da se ima petletna doklada priznati tistemu, ki je pet let vestno spolnoval svojo dolžnost, ne gledé na to, je li liberalec, prijatelj italijanstva, vbog, ali kaj še!

— „Tržaski podružnici sv. Cirila in Metoda“ sti objavili skupni poziv trkajoč na rodoljubna srca slovenska, da z milodari prihité na pomoč prekornostnej družbi delujočej v časni in večni prid mladine naše, kojoj brani pred navali tujega nasilstva. Ker je nadeja, da se poleg 5 razrednice pri sv. Jakobu otvorita še zavoda v Rocolu in Belvederju ter se tako stroški zdatno pomnožé, bodo pač rodoljubje po svojih močeh radi pomogli v dosego blazega namena. Ker nam ni mogoče objaviti celega poziva, pripomore naj tudi naš listič v podporo slavne družbe vsaj s tem, da uljudno vabi vse rodo in domoljube slovanske, naj prinesó dar na ta žrtvenik za našo mladino; ker resnično je: „Mladina naša — prihodnost naša“. — Darovi naj se pošiljajo družbi sv. Cirila in Metoda v Trst.

— Č. g. prof. Mandić je odstopil od predsedništva polit. društva „Edinost“, ker se je čutil po kritiki pri zadnjem občnem zborovanju preveč prizadetega. Sklenilo pa se je naprositi ga, da še nadalje sprejme predsedništvo.

— Za ude „Bratovščine sv. Cirila in Metoda“ bo prihodnjo nedeljo 8. t. m. ob 8 zjutraj skupna sv. maša s petjem v župni cerkvi sv. Jakoba.

V Rojanu pri Trstu so dobili za tamošnje župno cerkev dve novi. uskusno v gotiškem slogu izdelani sliki sv. Jožefa in sv. Ane za stranska altarja. Prenesli sta se dne 1. t. m. v slovesnem sprevedu v cerkev, kjer ju blagoslovil preč. g. prošt. msgr. Sust.

V Ricmanjih priredi tamošnje pevsko društvo „Slavec“ dne 8. julija t. l. veselico s plesom. Začetek po popoldanski službi božji. Tako je prav! —

Znamenita vas. Mala vasica Kozina šteje 14 hiš, pa ima nekaj, česar zaman iščeš po celi Istri, da še cela Slovenska zemlja se nemore ponášati z toliko različnostmi, kakor kozinci. Mala Kozina ima tri glavarstva, ker spada pod okraje: Sežana, Koper, Volosko; tri duhovnije: Brezovica, Rodik, Draga; ima tri županstva: Dolina, Materija, Rodik. Tri proge državne železnice: na Pulj, Trst in Divačo-Ljubljano. Državna

velika cesta križa se v sredi vasi na vse 4 vetrove: Trst, Reka, Ljubljana, Pulj. Tu bivajo tudi 3 narodnosti, ogromna večina je Slovencev, jeden hišnik je Talijan in jeden Nemec, hišni gospodar. Imamo v sami vasi tri javne straže: finančno, vinsko (dacarsko) in cestno straža (mitnico). „Hotel“: jesti ali piti pri Slovencu, Nemcu, ali Lahu vse dobiš v treh hotelih. Trikrat pa po tri imamo „oštarj“ — kjer dobiš si lahko kruha in pijače — za poštene stare ali nove dvojače. Tri vrstne točijo se tu pijače: vino, pivo in pa žgano — če ni še drugo primešano. Tri imamo tudi prodajalce, ki ponujajo ti mnogovrstno robo, na debelo in drobno. Trije gospodarji — so tu vozniki, da se lahko potnik pelja — če ima na železnici zamudo. Trije vlaki od treh strani trikrat na dan vozijo k nam — in ravno tako trikrat s kozine gredó. Trikrat na leto tudi najmanje plešemo — zato je rekel neki šaljivec: „Številka tri nam je sveta — vse imamo po tri — tri osebe pa nobenega Boga“, ker nimamo ne cerkvice ne kapelice v tej znameniti vasi na treh mejah“.

Slovenska šola v Gorici. Mestno starašinstvo se je na povelje od zgoraj, da se mora izreči, bo-li na mestne troške zidalo Slovincem šolo, ali ne, izjavilo odločno, da je ne bo gradilo. *Deželni šolski svet* pa je nedavno temu *zopet glasoval za slovensko šolo*, kar je nemalo razdražilo živce židovskega „Corriere“ v Gorici. Naj le besnijo. Prepričani smo, da resnica in pravica mora zmagati.

V Solkanu se je močno opeknel neki 12. letni mladeneč.

V Podgori poškodoval si je pri delu v papirnici 17. letni mladeneč roko. Zdravil se je v goriški bolnišnici.

Poštni in brzojavni urad na goriškem kolodvoru prične poslovati 10. julija.

„**Lega nazionale**“, znano pollaščevalno društvo priredilo je 1. t. m. občni zbor v Gorici. Mestni svet je privolil radostnim srcem svojim somišljenikom mestno godbo in 20 gld. in se oficijelno vdeležil občnega zbora pa skupnega obeda. Tako oblastno se šopirijo mestni očetje, kakor bi bila Gorica v osrčju matere Italije, in ne sredi slovenske zemlje. Slovencev prav nič ne poštevajo. Pa kako bi jih tudi poštevati? Z vednimi prepriji z neprestanimi pravdami zapravili so ves svoj ugled. Žalostno a resnično.

Iz Gorice se nam piše: V 10. št. „Prim. L.“ čitali smo s zanimanjem, pa tudi z nekim pomilovanjem dopis o manjnikovi pobožnosti v Trstu. Da bi imel ta dopis naslov „iz Gorice“, imel bi na njem malo kaj popravljeni; kakor v Trstu so tudi v Gorici samo v *ednej* cerkvi — sv. Ignacija — *šmarnice v slovenskem jeziku*, drugod pa v italijanskem, dočim je pri slovenskih Goričanih gotovo enako, če ne večje, zanimanje pobožnosti do Marije D. — Pa važnejši za verski poduk odraslega ljudstva je predavanje krščanskega nauka ob nedeljah popoldne. In v kateri cerkvi v Gorici se predava odraslim kršč. nauk v slovenščini? *V nobeni župni cerkvi!* Edino v *semeniškij kapelici* predavajo slovenski bogoslovci — četrtoletniki ob nedeljah popoldne med šolskim letom za vajo kršč. nauk v slovenskem jeziku. Pa kapelica ta je le mala kapelica, ni župnijska cerkev, in vendar imajo Goriški katoličani slovenske narodnosti vso pravico zahtevati, da se jim v župnej cerkvi, k kateri spadajo, lomi kruh kršč. nauka v njim najbolj razumljivem t. j. slovenskem jeziku. Zato lahko rečemo, da je za Slovence v Gorici v

tem pogledu bore slabo poskrbljeno, zato so pa tudi dotične tožbe opravičene. Ker je katoliška Cerkev ljubča mati vseh narodov brez razlike ter želi in išče zveličanje vseh ljudi, zato je dolžnost dotičnih oblasti poskrbeti, da imajo vsi katoličanje, zlasti ako prebivajo v veliki množici v enem kraju, kakor Slovenci v Gorici, priliko temeljito podučiti se v verskih resnicah; temeljit poduk je pa za priprosto ljudstvo mogoče in vspešen le v materinem jeziku; zato bi bilo le pravično, ako bi se po vseh župnijskih cerkvah goriškega mesta predaval kršč. nauk tudi v slovenskem jeziku. Ako to zahtevajo Slovenci za-se, gotovo nočejo s tem kratiti iste pravice katoličanom druge narodnosti, ampak želijo le, da se dà tudi njim, kar drugi že imajo. Sklepamo z besedami tržaškega dopisnika: „Malo dobre volje, pa bo šlo“.

Imenovan je g. Valentin Marušič, finančni vajenec v Gorici, finančnim konceptistom in bo namestoval začasno davčnega nadzornika v Tolminu. Čestitamo nadopolnemu rojaku!

Za slovensko Alojzijeve v Gorici so darovali sledeča gospoda: Kragelj Josip, Lužnik Fr., Pencin Karol po 10 for.; Prinšar Josip 8 for.; Pavletič Josip 7 for.; Hvalica Anton, Klodič vitez Sabladoski, Poljšak Josip, Berlot Anton, Jug Anton, Fabjan Josip, Lazar Anton, Kocjančič Nikola, Pervanje Martin, Valentinčič Ignac, Kalin Josip, Vuga Janez, Jarec Janez, Ivanič Matija vsi po 5 for.; Guzelj Josip 4 for.; Pavissich Alojzij, Remec Janez po 3 for.; Pipan Anton, Košar Fr., Pavletič Gotard po 2 for. Vivant sequentes!

Obsojena sta bila pred goriško poroto „Soča“ in „Rinnovamento“, ker sta žalila na časti Travana. „Soča“ bo morala plačati — ako ne ugodi viša inštanca utoku — 240 gld. globe, zgubi 100 gld. varščine in bo morala poravnati vse pravnne stroške. „Rinnovamento“ pa bo odštel 100 gld. globe, zgubi 60 gld. varščine in bo vrnil pravnne stroške.

Novi tožbi. O nekem uradniku v Gorici je objavila „Soča“ nelep spisič: „Skandal“. Više oblasti so preiskovale slučaj in se uverile, da je uradnik nedolžen. Razžaljeni toži uradnika „Soče“, radi žaljenja časti. — Goriška slovenska lista sta si v laseh. Drug drugemu spodbija tla, v neizmerno veselje nasprotnikov. Psovkar mrgoli v obeh zagovornicah slovenskih teženj v Gorici, „Sloga“ jih je enkrat tudi za „Sočino“ sicer trdo kožo preveč nagromadila zato je pa prozorna „Soča“ napela tožbo žaljiteljici „Slogi“. Da sti pravdi v čast Slovincem je bar „Soča“ svojedobno dognala in zabičevala svojim kimovcem. Mi take pravde izvirajoče iz suhega koristolovstva najstrože obsojamo, ker so v nečast uže tako zaničevanim in tlačenim Slovincem.

Iz Zgonika, se nam poroča: Nedeljo 17. m. m. je obiskal našo občino c. kr. okrajni glavar iz Sežane ter bil slovesno sprejet. Ogledal si je cerkev, šolo in občinsko pisarno. Njegovo prijazno ponašanje je napravilo dober utis na občanarje, posebno pa na šolsko mladino, katero je spodbujal k pridnosti in lepemu vedenju v šoli in cerkvi. — V Šaležu blizu Zgonika se je ppepila 18. m. m. nesreča pri zgradbi novega vodnjaka. Nabijali so namreč proti poldnevu smodnik v skalo, da bi se razstrelila; ker pa je solnce močno pripekalo, se je smodnik prehitro užgal in enega delavca po obrazu tako hudo osmodil, da mu je eno oko popolnoma poškodoval ter so morali nesrečneža prenesti v bolnišnico v Trst.

Z Bovškega smo prejeli dopis, katerega pa smo skrajšali, ker je bil preobširen. Glasi se: Železnica vendar bo — pa ne pri nas, ampak mimo sv. Lucije, ki bo vezala Gorenjsko državno z južno železnico pri Gorici. Predelsko so pa iz strategičnih (vojaških) ozirov opustili. In vendar kako prav bi nam bila prišla ravno sedaj, ko doma ni nič zasluzka! Posebno so se zanimali za to progo Kobarideci, ker bi jo bili gotovo kmalu zvezali z benečansko pri Čedadu, ter bi bil Kobarid postal tako nekako središče. Pa poleg te žalosti, da ne dobijo železnice, nameravajo napraviti Kobaridcem še drugo s tem, da so sklenili cestni odbori naprositi ministerstvo, da zgradi novo državno cesto po levem bregu Soče, ker da sedanja cesta od Volč do Kobarida ni dovolj lepa in ravna; s tem pa bi bil Kobarid potisnjen v kot. Resnično pa je, da je uprav oni del ceste od Volč do Kobarida najlepši, zato pa tudi bi ne bilo pravično nalagati ljudstvu novih bremen z novo, po našej misli ne toliko potrebno cesto, katera bi koristila le Tolminu. Zato pa menimo, da bi bili cestni odbori modrejše ravnali, ako bi bili vložili na sl. ministerstvo prošnjo, naj bi se odpravili hudi klanci na sedanji državni cesti med Kobaridom in Bovcem. Opomnimo še, da imajo po § 22 postave od 29. aprila 1864 leta posamezne občine pravico pritožiti se pri deželnem odboru proti naredbam cestnih odborov.

Kedaj se bo ustanovilo okrajno sodišče v Kobaridu, še sedaj nič ne vemo. Upamo, da ne bo, kakor s sodnijo v Biljani? Tedaj Kobarideci, čujte in gibajte se!

V kratkem stopi tudi naša Trenta bolj „med svet“, ker bo zgradila država trentarsko cesto, da dà ubogim ljudem kaj zasluzka. Dežela bo prispevala menda z 10%.

Radi bi slišali kaj iz ust naših državnih poslancev, kako so delali v državnem zboru za blaginjo našega ljudstva. Povsod prirejajo ljudske shode, na Kranjskem n. pr. se vнемajo po kat. shodu povsod za geslo: „vse za vero, dom, cesarja“. Pri nas pa je vse nekako zmedeno. Kako dolgo bo še takó!

Božja ropa. V Ajdovščini so okradli brezvestni ljudje cerkev. Odnesli so monštranco ciborij in 270 gld. vreden kelih. Svete hostije stresli so na oltar. — Tudi v Velikih Žabljah okradli so drzni tatovi monštranco, ciborij, kelih in 400 gld. Da bi zločinci všli človeški kazni, božji gotovo ne bodo.

Zlobna nevsmiljenost. V Višnjeviku v Brdih dogodilo se je to-le. Neka zmešana Marija Srednik doma s Krasnega je razgrajala v Višnjeviku. Trije višnjeviški kmetje so jej zvezali roke na hrbet in jo peljali 11. p. m. iz vasi ob 10. uri zvečer. Reva je vpila zaman na pomoč. Po noči nastala je velika nevihta. Zvezana Srednik si ni mogla pomagati. Drugo jutro ob 4. našla jo je neka žena na trebuhu ležečo, umirajočo. Ni se je vsnilila. O 5. uri šel je mimo neki mladenec iz Krasnega in prerezal vrh. Preselila se je iz „doline solz“ kmalu potem. Kojski žandarji naznanili so nevsmiljenice pravici. Kaj se vse nezgodí pod solncem?

Samomor. V Dornbergu našli so 18. p. m. nekega 30. letnega Alojzija Makne, kovača v podgorski papirnici, obešenega na drevesu. Tužno.

Krščanski nauk za prvence v 6. natisu je izdal č. g. S. Zupan v Ljubljani. Tisk. kat. tiskarne. Cena 10 kr. vezanej knjižici. — Govorec o tej knjižici piše „Cvetje“ št. 7. t. l. da ostanimo gledè besede „blažen“

v Češčenamariji (namesto „*blagoslovljen*“) rajše pri starem, torej: „*žegnan*“, ki vsaj z dogmatiko menda ni v nasprotju. Da-li je beseda „*žegnan*“ v nasprotju z dogmatiko ali ne, nočemo preiskovati; to pa je gotovo, da je ta beseda spaka, ki ni *ne slovenska, ne nemška, ne latinska*; čemu torej jo usiljevati Slovincem, ki imajo lepo besedo „*blagoslovljen*“, popolnoma latinski „*benedictus*“, in tudi bratje Hrvatje rabijo v Češčenamariji „*blagoslovljen*“. Zato pa „pomislimo vender, kaj govorimo, in dajmo si dopovedati“.

Koledar.

Dné 5. julija sv. Ciril in Metodij, slovanska apostola, koja moramo Slavjani posebno goreče častiti v zahvalo za luč prave vere in pa, da bi izprosila razkolnim bratom našim milost, da bi se vrnil v kat. Cerkev.

- „ 6. „ sv. Isaja.
- „ 7. „ sv. Vilibald šk.
- „ 8. „ nedelja 8. pobink. Ev. o krivičnem hišniku. Da bi vsi kristjanje prav porabili svoje časno premoženje, koliko zaslug bi si lahko pridobili za večnost!
- „ 9. „ sv. Ciril škof, muč.
- „ 10. „ sveta Amalija dev.
- „ 11. „ sv. Pij. I. pp.
- „ 12. „ sv. Mohor in Fortunat. Tudi ta svetnika moramo posebno mi Slovani častiti.
- „ 13. „ sv. Evgenij šk.
- „ 14. „ sv. Bonaventura šk. c. uč.
- „ 15. „ nedelja 9. pobink. Ev. Jezus joče nad Jeruzalemom. Novodobni Jeruzalem, povrni se k Gospodu svojemu Bogu, da ne bo treba Zveličarju tudi nad teboj pretakati britkih solz.
- „ 16. „ Marija škapul.
- „ 17. „ sv. Aleš sp.
- „ 18. „ sv. Miroslav šk.
- „ 19. „ Vincencij Pavl.

Za kratek čas.

Bogat mladeneč na kmetih oženil se je z bogato, v visokih mestnih šolah izobraženo gospodičino; ko jo pelje po polju, kjer je bilo vže žito požeto, ter stalo prazno strnišče, zakliče mlada žena! „o kako lepo — sedaj vem kje rastejo žvepljenke!“

Sodnik: Vi trdite, da niste bili na licu mesta, kjer se je dogodil zločin. Jaz vam pa lahko pričo dovedem, katera vas je videla.

Zatoženec: Ni mogoče, ker jaz sem dobro ogledal kraj in nisem videl nobenega človeka.

Odgovorni urednik in izdajatelj J. Slavec.

Urnik službe božje.

I. Cerkveni govori v slovenskem jeziku v Trstu.

1. Pri sv. Antonu nov. vsako nedeljo in praznik ob 6 zjutraj in ob 3 popoldne.
2. Pri sv. Antonu star. vsako nedeljo in praznik ob 6^{1/2} zjutraj in ob 4. popoldne.
3. Pri sv. Jakobu vsako nedeljo in praznik ob 9 zjutraj in ob 3 popoldne.

II. Cerkveni govori v slovenskem jeziku v Gorici.

1. V stolni cerkvi vsako nedeljo in praznik ob 6 zjutraj.
2. Pri sv. Ignaciju na Travniku in pri sv. Vidu na Placuti vsako nedeljo ob 6 zjutraj.
3. Pod Turnom vsako drugo nedeljo ob 6 zjutraj.
4. V semeniški kapeli vsako nedeljo ob 3 popoldne.
5. Na Kostanjevici vsako tretjo nedeljo v meseci ob 2^{1/2} popoldne za ude 3. reda sv. Frančiška.

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni ako se naroča po pošti

Ubald pl.
Trnkóczy

lekar zraven rotovža
v Ljubljani

priporoča:

ZA ŽELODEC:

Marijicele kapljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld. 3 tuct. 4 gld. 80 kr.

Odravjalne ali čistilne kroglice čistijo želodec pri zabasanji, skaženem želodci. — Škatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 škatuljami velja 1 gld. 5 kr.

ZA PRSA:

Planinski zeliščni ali prsni sirop za odraščene in otroke; raztvorja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

ZA TRGANJE:

Protinski cvet (Gichtgeist) lajša in preganja bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gld. 25 kr.

Vsa ta naštetja in vsa druga zdravilna sredstva se dobivajo v lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja
v Ljubljani zraven rotovža
in se vsak dan s prvo pošto razpošilja.

Prihodnja štev. „Prim. Lista“, izide dné 19. julija.

Tiskarna Dolenc.